

СЕКТОР ПО НОВА И НАЙ-НОВА ОБЩА ИСТОРИЯ

МИЛЕН СЕМКОВ

Секторът по нова и най-нова обща история осигурява преподаването на новата и най-новата обща история в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и провежда научноизследователска работа в хронологически рамки от края на средновековието до наши дни. Първата катедра по нова и най-нова история е създадена в 1919 г. и от началото на учебната 1920/1921 г. има и своя първи ръководител - проф. Ервин Грим.

Четенията по нова обща история в Софийския университет започват още от годината на създаването му - 1888 г., и се осигуряват от Димитър Агура - професор от 1894 г. (когато за първи път се въвежда това научно звание), и от Михаил Драгоманов. Д. Агура чете лекции по проблеми от историята на Европа и е автор на трудове върху новата история на Франция и Германия и на международните отношения от края на XIX и началото на XX в. Публикациите му са главно върху Великата френска революция и историята на Франция. В 1900 г. е избран за член на Българската академия на науките - едно голямо признание и за качеството на лекциите по нова обща история, четени в Историко-филологическия факултет. В 1901 г. Д. Агура е съосновател и първи председател (до смъртта си в 1911 г.) на Българското историческо дружество.

М. Драгоманов, професор в Киевския университет, в 1875 г. емигрира в Швейцария, а от основаването на Софийския университет е професор по всеобща история. Специалист е по славянски фолклор и тежестта на подготовката на студентите по нова обща история пада върху Агура. Драгоманов почива в 1895 г. Заместник на Д. Агура в четенето на лекции по нова обща история (от 1912 до 1930) е Георги Дерманчев, отначало частен доцент, а после и редовен доцент (от 1908 г.) в създадената според Закона от 1904 г. за превръщането на Висшето училище в университет катедра по средна и нова история към Историко-филологическия факултет. Драгоманов чете лекции по

история на Великата френска революция, на Европа от Френската революция до 1830 г., на Европа от 1830 до 1845 г. и по история на различните европейски държави в XVII и XVIII в. Автор е на история на политическите партии във Франция, САЩ, Швейцария и Англия и на първия в България курс по нова и най-нова история (според приетата тогава във всички страни периодизация новата история на човечеството започва от Ренесанса в Европа, а най-новата - с края на XIX и началото на XX в.). Тритомникът обхваща Реформационната епоха (XVI в. и първата половина на XVII в.), епохата на абсолютизма (втората половина на XVII в. и XVIII в. до Френската революция) и на Френската революция и нейната епоха. Първият том се появява в 1922 г., вторият - в 1925 г. и третият - 1930 г. и в ръцете на студентите историци е учебник, доказващ високата професионална култура на преподавателите във факултета.

От 1912 г. редовен доцент по средна и нова история е и Светозар Георгиев, специалист по средновековна история, чел лекции и по историография на XIX в. - още едно потвърждение за историографската осведоменост на преподавателите от Историко-филологическия факултет и за добрата им ориентираност в различните световни исторически школи.

Пристигането в 1920 г. в България на Ервин Грим е събитие с изключително значение за развитието на българската историческа наука в нейния общ дял. Професор от университета в Санкт Петербург (от 1914 г. - Петроград), трикратно избран за ректор на университета, Грим е автор на исторически съчинения с тематичен обхват от древния Рим до края на Първата световна война. Катедрата по нова и най-нова история при Грим продължава да печели международно признание за Софийския университет и неговия Историко-филологичен факултет. С някои от курсовете си от лекции Грим достига до преддверието на най-новата история - първите две десетилетия от XX век: Англия от XVII и XVIII в.; стария ред и революцията във Франция; Италия в XIX в.; Европа във втората половина на XIX в.; епохата на европейския империализъм 1888--1914 г. (всъщност лекции по история на международните отношения). През 1923 г. проф. Грим се завръща в Съветския съюз и там се изявява като специалист по история на международните отношения в Европа и Далечния изток.

За ръководител на катедрата по нова и най-нова история (от 1 януари 1924 г.) пристига друг именит руски историк - Петър Михайлович Бицили. Професор от Новорусийския университет в Одеса, от 1920 г. - професор в Скопския университет, Бицили е начело на катедрата в продължение на 22 години. С него тя разширява периметъра на научноизследователската си дейност, обогатява съдържанието на лекционните курсове и извършва скок от фактологията към теорията на историческия процес. Неговите „Очерки по теории исто-

рической науки“, издадени в Прага в 1925 г., спомагат за издигането на авторитета на Софийския университет в целия славянски свят. Бицли е първият преподавател в университета, включил в лекционните си курсове проблеми от най-новата обща история. Някои от тези проблеми, като последиците от Първата световна война и характеристиката (макар и бегла) на типовете държави, развили се в Европа между двете световни войни, са включени в неговите работи „Увод в изучаването на новата и най-новата история. Опит за периодизация“ от 1927 г. и „Основни етапи в историческото развитие на Европа от началото на християнската ера до наше време“ от 1949 г. Специализирал във Франция, Италия и Германия, автор в Русия на публикации с тематика от историята на древния Рим и средновековието, в България Бицли продължава изследователската си работа в различни посоки с работи за Ренесанса и историята на културата, история на руската литература, история на Русия от началото на XIX в. до Октомврийската революция. Широкият му поглед върху историята на човешките общества се откроява в курсовете лекции, които чете: Философия на историята; Развитие на историческата наука; История на европейската култура; Исторически синтези; Политически теории; Социални утопии; Историческа терминология и др.

От 1935 до 1942 г. частен доцент в катедрата е Иван Панайотов. Завършил историческото си образование в САЩ и специализирал във Франция и Германия, доктор на Гьотингенския университет (1923 г.), той е автор на публикации, в които свързва новата обща история с външнополитическото положение на България след 1885 г. Чел лекции предимно по история на балканските народи, той е в основата на една тенденция, която се утвърждава по-късно в развитието на катедрата на пренасочване на изследователските усилия от областта на общата история към история на външнополитическите връзки на България с великите сили или с други балкански държави. Впрочем за това допринасят и четените от Ив. Панайотов основни курсове от лекции по история на Третото българско царство в катедрата по българска история.

След 9 септември 1944 г. започва продължителен процес на преустройство на научноизследователската и преподавателската работа в специалността история на Софийския университет на основата на марксистко-ленинската методология. Според използваната в Съветския съюз периодизация на историята на човешките общества новата история започва с Английската буржоазна революция, а най-новата - с Октомврийската социалистическа революция. Тъй като в нашата страна историята на България, на Балканите и на Съветския съюз се изучава в самостоятелни дисциплини, предмет на общата история е историята на всички останали страни.

В специалността история в Софийския университет преустройството на преподавателската и изследователската работа по нова и

най-нова обща история е дело на Христо Гандев, Туше Влахов и Владимир Топенчаров, а по-късно и на Христо Несторов и Христина Михова. Лекционните курсове постепенно разширяват хронологията и тематиката си, за да обхванат колкото се може по-пълно общата история.

Хр. Гандев е възпитаник на Софийския университет. Завършва специалност история, специализира три години в Прага и защитава там докторат по история и социология. И за него, както и за Ив. Панайотов, не е имало щатно място за преподавател в Историко-филологическия факултет и в продължение на шест години работи в университетската библиотека. Хабилитацията му в 1940 г. като частен доцент е с издация в 1939 г. труд „Ранно възраждане (1700-1860)“, а за редовен доцент в 1944 г. - с „Фактори на Българското възраждане 1600--1830“ - монография, издадена в 1943 г. През 1946 г. Хр. Гандев вече е професор и ръководител на катедрата по нова и най-нова обща история. За изпълнението на приетия в 1948 г. Закон за висшето образование най-голяма за специалност история при Софийския университет е ролята на проф. Гандев, който вече е декан на Историко-филологическия факултет и ръководител на новата катедра по обща история с три основни направления в нейната работа: стара, средновековна и нова и най-нова обща история. Човек с голяма култура, отличен специалист по история на България - от 1940 г. оказва сериозна помощ на катедрата по българска история, където чете различни курсове от лекции по нова и най-нова българска история. Хр. Гандев оставя дълбоки следи в развитието на цялата българска историческа наука. Един от първите преподаватели, който приема марксистко-ленинската методология и се опитва да я прилага в своята научна работа, той влага много усилия за преустройството на преподаването по история в университета, за подготовката на млади кадри, които постепенно да изведат изследователската работа в катедрата върху територията на общата история.

Само с израстването на специалисти по история на международното работническо движение, по история на международните отношения, на буржоазните и социалистическите революции, на големи и малки страни от Европа и Америка може да се издигне на високо научно равнище преподаването на новата и най-новата обща история, а чрез съответните публикации - да се съдействува за запознаването на историците българисти с равнището на световната историческа наука. Отлично подготвените кадри по нова и най-нова обща история са жизнено необходими както за запазването на извоювания от именити руски историци международен авторитет на българската обща история, тъй и за издигането на равнището на изследователската и преподавателската работа по история на България. За сериозно разгръщане на научноизследователската работа по нова и най-нова обща история са необходими обаче и материални условия: нови щатни места

в катедрата, библиотеки с документална база, литература и периодика; краткосрочни командировки в чужбина за обмяна на опит; дълготрайни специализации в страни от Централна и Западна Европа и САЩ.

В своите работи проф. Гандев разкрива не само вътрешнобългарските проблеми, но и европейското влияние върху българската атмосфера, върху българските политически идеи и съдействува за преодоляването на провинциализма, лъхащ от работите на дотогавашните историци специалисти по история на България. Той е един от авторите и редакторите на двутомната история на България. Автор е на научни статии върху Европейския ренесанс, Ренесанса в Италия, историята на славянството, Парижката комуна и др. от областта на общата история. Титуляр в четенията по нова история до 1975 г., проф. Гандев респектира със своите професионални и човешки качества поколения студенти. С въвеждането в 1957 г. на специализациите за студентите историци от вече Философско-историческия факултет проф. Гандев чете отначало спецкурсове по съвременна история на Чехословакия и ГДР (етапите на аграрните реформи), а по-късно спецкурса с най-трайно въздействие върху студентите с профил нова и най-нова обща история - по изворознание и историография на новата обща история.

Проф. Гандев остава ръководител на обединената катедра по обща история до 1961 г., тъй като още от 1958 г. (и до 1972 г.) той е на основна работа в БАН като директор на Етнографския институт. Един от възстановителите е на Българското историческо дружество и е дългогодишен заместник-председател на Централния му съвет. Дългогодишен член на редакцията на сп. „Исторически преглед“ и на различни други редакции, в това число и член на Главната редакция на продължаващата да излиза многотомна история на България, проф. Гандев отстоява основни научни принципи - солидна документална основа на публикациите, библиографска осведоменост на авторите и приноси в развитието на историческата наука. Проф. Гандев се пенсионира в 1974 г., а в 1980 г. е удостоен със званието „народен деятел на науката“. Почива в 1987 г.

Преустройва съдържанието на своите лекционни курсове и проф. Бицили. През 1944--1945 г. той чете курсове от лекции по История на Европа в XVI в., в 1945--1946 г. - История на Западна Европа от Френската революция до 1948 г., Западният свят в ерата на капитализма и империализма, Обществени движения в Русия. В 1946--1947 г. Бицили е първият преподавател в специалност история на Софийския университет, който чете курс от лекции и по най-нова обща история - История на Европа от края на XIX в. до Втората световна война и друг курс - Основни проблеми на новата и най-новата история. Следващата учебна година проф. Бицили чете за последен път лекции и се пенсионира. Почива в 1953 г.

Новият ръководител на обединената катедра по обща история проф. Туше Влахов е достоен продължител на делото на своите предшественици. Късно дошъл в университета - през 1949 г., - на петдесет години е старши преподавател, бързо прави научна кариера - от 1951 г. е доцент, а в 1954 г. - професор по нова обща история и повишенията му не са изненадващи. Т. Влахов, също възпитаник на специалността история в Софийския университет, печели Дриновата стипендия и от 1929 г. специализира три години в Берлин и Париж. През 1939 г. излиза работата му „Дени Дигро“, в която представя философските и историческите възгледи на бележития френски енциклопедист. Приобщен към прогресивните среди на прокуденото от родните македонски земи българско население, Т. Влахов е член на Българската комунистическа партия и след 9 септември 1944 г. е главен инспектор в Министерството на народната просвета и лектор във Висшата партийна школа. През 1948 г. изнася пред Националното съвещание на историците в България доклада „Състояние и задачи на българската историческа наука“, с който обосновава необходимостта от решителен поврат на българската историческа наука по марсистко-ленински път. Първата му монография „Отношенията между България и Централните сили по време на войните 1912--1918 г.“ (1957 г.) е и първото голямо изследване, с което се прави опит да се свърже от новите методологически позиции историята на България - чрез изясняване на проблеми от нейната външна политика, с чистата обща история. Не само Т. Влахов, но и няколко поколения български историци изследват връзките на България с други страни, допринасят за преодоляването на един необходим етап от развитието на българската историопис. Следващата работа на проф. Т. Влахов е изцяло върху проблем от историята на България - „Кукуш и неговото историческо минало“ (1963 г. и второ издание от 1969 г.). С други свои работи проф. Т. Влахов изследва историята на отношенията между България и Турция. Съавтор е на учебници по история на международното работническо и комунистическо движение и на учебници по история за гимназиите.

Обаятелен лектор, проф. Туше Влахов полага много грижи за кадровото укрепване на катедрата, за привличането на асистенти, които да осигурят приемствеността между поколенията, за развитието на младите преподаватели в спокойно, творческа научна атмосфера. В трудни за катедрата и за специалността минути проф. Т. Влахов с младежки плам защитава постановките на XX конгрес на КПСС и на Априлския пленум на БКП от 1956 г. За своята дългогодишна преподавателска, научна и обществена дейност (признат за активен борец против фашизма и капитализма) е удостоен със званието „заслужил деятел на науката“ (1966 г.), а през 1974 г. - със званието „герой на социалистическия труд“. Член-кореспондент на БАН от 1966 г., проф. Т. Влахов се пенсионира в 1969 г. Почива в 1981 г.

Владимир Топенчаров отначало е хоноруван преподавател в катедрата и чете курс от лекции по история на Франция за студенти от френска филология. От 1951 г. е доцент, а от 1955 г. - професор по обща история. Чете първия за специалност история курс по нова и най-нова история на източните народи. Постъпил на работа след „бурно“ минало (член на БКП, един от редовните сътрудници на комунистическия и левия печат, политзатворник, политемигрант, концлагерист преди 9 септември 1944 г.), гл. редактор на в. „Отечествен фронт“ от 9 септември 1944 г., зам.-министър на външните работи, заемал и други ръководни длъжности, Владимир Топенчаров е принуден да се занимава с преподавателска работа в Софийския университет, тъй като е в немилост няколко години (сестра му е съпруга на Трайчо Костов!). Заедно с Т. Влахов съдействува на процеса за развитие и утвърждаване на Априлската линия на БКП във Философско-историческия факултет. В 1965 г. проф. Топенчаров напуска катедрата поради назначаването му за посланик във Франция. От 1966 г. е член на ЦК на БКП. Академик, герой на социалистическия труд и лауреат на Димитровска награда, Вл. Топенчаров има заслуги и за развитието на българската журналистика. Автор е на десетки книги и на статии по най-широк кръг от теми от средновековните до най-злободневните на нашето съвремие. Неговите книги са превеждани на много езици, а някои от тях имат първото си издание във Франция.

По-нататъшното си развитие катедрата по нова и най-нова обща история дължи на Христо Несторов. Приет е за аспирант в 1948 г., той преодолява много стъпала в преподавателската кариера - асистент, преподавател, старши преподавател, доцент (1964 г.) и професор (1974 г.). От 1969 до 1972 г. е ръководител на катедрата по нова и най-нова обща история, а от юни 1973 г. - на сектора по нова и най-нова обща история. Именно Несторов е човекът, който е в основата на процеса на преустройството на преподавателската и научноизследователската работа в България по нова и най-нова обща история. Защитил през 1953 г. дисертация за научната степен кандидат на историческите науки на тема „За грабителската и контрареволуционната роля на съглашенските империалистически държави и САЩ в България 1918--1925 г.“, той постепенно еволюира във възгледите си. Автор е на многобройни публикации - научни, научнопопулярни и пропагандни с най-широк тематичен обхват. Причините за това разнообразие са обясними: нуждите на преподаването на обща история в различни факултети (на студенти с първа и втора специалност история); непрекъснати преустройства на учебни планове и учебни програми поради увеличаване или намаляване на срока на обучение на студентите; пропагандиране на исторически знания от марксистко-ленински позиции в различни кръгове, курсове, лекционни системи и т.н. в София и страната поради принадлежността му към катедрата по обща история; темпераментът му на личност, винаги

отзивчива и готова да говори пред различни аудитории на различни теми; революционното му минало - осъден на смърт през 1943 г. за участие в съпротивителното движение в България, той се чувства задължен на участию в самостоятелно или в съавторство в написването на истории на борбите против капитализма в родния му Локорски край, на партизанската бригада „Чавдар“ и на други революционни събития или биографии на комунисти.

Най-значителните научни постижения на Хр. Несторов са в областта на историята на международното работническо движение. Хабилютационният му труд за доцент е монографията „Творческият марксизъм - основа на идеологическата борба на В. И. Ленин в Швейцария по време на Първата световна война“, а хабилютационният за професор - учебникът „Революционното работническо движение в най-ново време“. На стогодишнината от създаването на Първия интернационал е посветена работата му „Велико начало. Първи интернационал 1864-1876 г.“. И трите посочени работи са написани на основата на произведенията на Маркс, Енгелс и Ленин и с използването на публикуваната документация по основните проблеми от историята на международното революционно работническо движение. В тях личи творческият почерк на изследователя, стремящ се да се освободи от догмите, в които след смъртта на Ленин се оковава международното комунистическо движение, проучващ историята на международното работническо движение чрез изследването преди всичко на първоизточниците, за да се изчисти тя от съзнателни или несъзнателни натрупвания през годините изопачавания. Съавтор е на много учебници за ученици от различни видове училища.

Като ръководител на катедрата и сектора по нова и най-нова обща история Хр. Несторов е организатор на преподавателската и изследователска работа. Насочвайки по-младите си колеги към разработването на проблеми от общата история, той се стреми към превръщането на сектора в Институт по обща история, който да обедини усилията на всички кадри в България, изследващи новата и най-новата история.

Ръководил няколко аспиранти, Несторов има заслуги и за подготовката на много чуждестранни аспиранти в сектора, които защитават успешно дисертация на теми от историята на Европа, Азия и Америка. Основоположник е на кръжока по нова и най-нова обща история за студенти историци и е негов дългогодишен научен ръководител.

Трудно е да се изброят курсовете от лекции, които е чел Хр. Несторов пред студентите от Софийския университет. Той е първият преподавател, започнал да чете пълен курс от лекции по най-нова обща история. Главният му специализиран курс за студентите от създадения през 1957 г. профил нова и най-нова обща история е Проблеми от историята на международното работническо и комунистическо движение. Много години чете и спецкурса Проблеми от

историята на напредналите капиталистически страни, ориентиран към най-новата история на САЩ.

Организатор на колоквиума във Варна, проведен през 1976 г. от Международната асоциация по история на съвременна Европа, Несторов е избран за член на Бюрото на асоциацията и участва в работата на колоквиумите на Асоциацията в Женева (1979 г.) и Барселона (1982 г.), където е преизбран за член на бюрото и. Почива в 1983 г.

Приета за аспирантка в 1948 г., Христина Данева-Михова е асистент от 1951 г., доцент от 1964 г. и професор от 1974 г. През 1955 г. защитава дисертация за научна степен кандидат на историческите науки на тема „Грабителските домогвания на реакционната политика на западните империалистически сили в България по време на фашистката диктатура на А. Ляпчев“. В областта на най-новата история вниманието ѝ е насочено към изследване на проблеми на международните отношения на Балканите между двете световни войни. Хабилюационният ѝ труд за доцент е „Балканско-локарнската политика и противоречията между западните империалистически сили през втората половина на 1926 г.“. Хабилюационният ѝ труд за професор е второто издание на „Парижката комуна“ (първото е от 1961 г.), което излиза 1971 г. В изследванията си за Парижката комуна Михова обобщава последните постижения на френската и съветската марксистко-ленинска историография. Пряко продължение на изследванията на Хр. Михова върху Балканското Локарно са студиите, статиите и съобщенията на международните колоквиуми и конгреси, свързани с подготовката на Балканския пакт. Тук изпква монографията „Международные отношения в период 1928--1934 г.г. и дипломатическая подготовка Балканского пакта 1934 г.“ в Студиа Балканика (том 10 и 11). С доклади и съобщения представя катедрата на международни научни изяви в България и чужбина, включително и по линия на Международната асоциация по история на съвременна Европа, член на която е от основаването ѝ. Основният курс лекции, четен от проф. Хр. Михова е нова обща история, с които тя е продължител на преподавателското дело на професорите Гандев и Влахов. Основният ѝ спецкурс за студентите от профила нова и най-нова обща история е по проблеми на историята на международните отношения между двете световни войни. В лекциите ѝ проличава отличната ѝ езикова подготовка по основните западноевропейски и славянски езици. Почива в 1983 г.

Първият аспирант в катедрата, защитил дисертация за научната степен кандидат на историческите науки, която не е свързана с историята на България, е Димитър Сирков - през 1956 г. с темата „Борбата на френския народ през 1947--1950 г. за прекратяване на войната в Индокитай“, но напуска катедрата поради липса на щатно място.

До 1961 г. семинарните упражнения по нова обща история се водят

от асистентката Милица Огнянова, дългогодишна гимназиална учителка по история. В 1961 г. за асистент по нова обща история е избран Христо Христов, също гимназиален учител по история с многогодишен стаж. Научните му изследвания са свързани с историята на Първия интернационал, резултат от които са две студии в Годишника на Софийския университет - за дейността на К. Маркс в Генералния съвет на Интернационала и за Лондонската конференция на Интернационала. През 1979 г. Христов е избран за доцент по нова обща история, а през следващата година е пенсиониран.

От 1962 г. за асистент по нова и най-нова обща история е избран Милен Семков, от 1972 г. - за доцент и от 1986 г. - за професор. В 1968 г. защитава дисертация за научната степен кандидат на историческите науки с темата „Френската комунистическа партия и единството на демократичните сили 1927--1933 г.“, а в 1985 г. - за доктор на историческите науки с темата „Фашисткия феномен и дискусията в световната литература“. В „Пътят към голямата война. Дипломатическата подготовка на Втората световна война“ (1970 г.) М. Семков изследва политиката, довела до ликвидирането на Австрия и Чехословакия от Германия и до избухването на Втората световна война. „Моабит 8085. Димитров пред Имперския съд“ (1972 г. и второ допълнено издание от 1981 г.) през 1982 г. е преведена в Будапеща на унгарски език, в Прага на чешки език и в Бейрут на арабски език. В „Европа и фашизмът“ (1979 г. и второ издание в 1983 г.), в докторската си дисертация и в монографията „Фашизмът“ (1989 г.) Семков изследва широко дискутираната по света тема за фашизма - хронологически рамки, същност, типология и дефиниране на феномена. През 1990 г. излиза монографията му „Европа срещу фашизма“, в която проследява историята на европейското антифашистко движение. Автор е на учебници за ученици от различните степени на българските училища. Специализира във Франция, Белгия, Канада. През 1987 г. чете пълен курс от лекции „Работническото движение в Западна Европа“ в Департамента по политически науки в Университета в Монреал. Член е на Международната асоциация по история на съвременна Европа и на нейното бюро. Участвувал е с доклади и съобщения в много научни прояви в България и чужбина. Водил е семинарни упражнения по нова и най-нова обща история. Основният курс от лекции, който чете от 1973 г. е най-нова обща история. Чл е специални курсове Народният фронт във Франция, Политическа история на Франция между двете световни войни, Изворознание и историография на най-новата обща история, Международното работническо движение между двете световни войни и лекции по най-нова обща история на студенти с втора специалност история и на студенти от специалност журналистика - курс от лекции по история на най-новото време. Ръководител е на сектора по нова и най-нова обща история от 1983 г. и титуляр на курса по най-нова обща история.

През 1967 г. защитава дисертация за научната степен кандидат на историческите науки на тема „Политическата криза във Франция през 1958 и установяването на президентски режим“ редовната аспирантка Елена Жекова. Същата година тя става асистентка по нова обща история, от 1970 г. е старши асистент, а от 1973 г. - главен асистент. Публикувала няколко статии и студии по история на Франция, Жекова не успява да се хабилитира и през 1984 г. е освободена от работа в Историческия факултет.

Започналият през 1972 г. процес на интеграция с БАН закономерно превръща катедрата по нова и най-нова обща история в център на научноизследователска работа по нова и най-нова обща история в България. Но от Института по история към БАН нито един научен работник не е прехвърлен с цялото си място с сектора. В четенето на лекции и специални курсове по нова обща история се включва ст.н.с. Виржиния Паскалева - учен с международна известност (от 1984 г. - професор), която участва в организационния живот на сектора и в преподаването главно чрез специален курс по история на буржоазните революции в XIX в. Известно време към сектора се числят Ангел Христов, Димитър Башлиев и Юлий Банчев - научни сътрудници, прехвърлени от Центъра за Азия и Африка и почти неангажирани с друга работа освен с ръководството на студенти-дипломанти от сектора.

От 1976 г. редовно сътрудничи на сектора н.с. I ст. к.и.н. Йордан Пеев, доцент във Факултета по класически и нови филологии (от 1979 г.). Завършил специалност история в Софийския университет и арабска филология в Туниския университет, Й. Пеев специализира във Франция, Белгия и Великобритания. Основният му специален курс в сектора е Арабско националноосвободително движение в ново и най-ново време. Ръководил е много чуждестранни аспиранти.

И проф. В. Паскалева, и доц. Й. Пеев са с голям и напълно безвъзмезден принос за развитието на сектора в области, в които все още няма достатъчно подготвени собствени специалисти.

Създаването на сектора отговаря на изискванията за обединяване на усилията на всички български специалисти по нова и най-нова обща история. Независимо че по различни причини интеграцията не се осъществи според плановете, за развитието на общата история в България на съвременен равнище е необходимо изследователската работа да се съчетава с преподавателска, с подготовката на курсови и дипломни работи на студенти и „сверяване на часовника“ със студентската аудитория. Безспорна истина е, че преподавателската работа задължително разширява кръгозора на научния работник, изтърва го от гроботемията и затъването в досадно описателство и го насочва към големите проблеми от общественно-политическо развитие на човечеството. Секторът по нова и най-нова обща история се справя с възложената му задача - подготовката на студентите от

Софийския университет по нова и най-нова обща история като квалифицирани специалисти - преподаватели в училищата и работници на научния, културния и обществено-политическия фронт.

Един от сътрудниците на сектора по нова и най-нова обща история от системата на БАН - ст.н.с. Андрей Пантев, в 1975 г. се хабилитира като доцент в сектора. Кандидат на историческите науки с темата „Английската политика към България 1878-1894 г.“ от 1972 г. А. Пантев е ст.н.с. в Института по история с хабилитационен труд „Англия срещу Русия на Балканите“ (издаден в 1972 г.). През 1985 г. защитава дисертация за научната степен доктор на историческите науки с темата „Българският въпрос в Англия и САЩ 1876-1903 г.“ и от същата година е професор по нова обща история. Тематичният обхват на А. Пантев е особено широк, а научната му продукция е богата по количество. Следва да се посочат: „Българският въпрос във Великобритания“ (1981 г.), „САЩ и България по време на Първата световна война“ (1983 г. - в съавторство с П. Петков), „Съединението“ (1985 г. - в съавторство с Ел. Стателова), „Историческата българистика в Англия и САЩ 1856--1919 г.“ (1986 г.), участие в Кратка история на България. Изследва проблеми, свързани с историята на България, с нейната външна политика или с отражението по света на важни събития от историята на България и на българското общество на основата на документи и материали от архивите в България и други страни. Пантев сччитава изследванията си по проблеми от българската и балканската история с проучвания от областта на новата обща история, в които популярният стил е опрян на солидна документална основа и които са напълно издържани в научно отношение оценки, включително и с оригинални авторови виждания на известни факти и събития - „Американската буржоазна революция 1776-1789 г.“ (1977 г.) и „Век на буржоазни революции“ (1982 г.), „Революции и реформи в Западна Европа и Северна Америка (XVII--XVIII в.)“ (1988 г.), „Европа между две революции. 1799-1848. Сходности, паралели, различия“ (1989 г.), „Гражданската война в САЩ 1861--1865 г.“ (1989 г. в съавторство с В. Павлова). Основният курс от лекции на Пантев е Нова обща история (този курс е чел и пред студенти от специалност история във Великотърновския университет). Чете спецкурс - Проблеми от историята на буржоазните революции. Чел е спецкурсове по история на международните отношения в ново време и изворознание и историография на новата обща история. През 1979--1980 г. А. Пантев специализира в Университета в Медисън (Уискънсин) САЩ, а през 1982--1984 г. в Университета в Калъмбъс (Охайо) - САЩ, чете лекции по история на България и Балканите. С лекции, доклади и съобщения участва в научни и научнопопулярни изяви в България и чужбина.

От 1968 г. аспирантка по нова и най-нова обща история е Христина Мирчева, защитила дисертация за кандидат на историческите науки

през 1973 г. на тема „Великобритания и Суецката криза (юли-ноември 1956 г.)“. От 1971 г. Хр. Мирчева е асистент, от 1980 г. - доцент по нова и най-нова обща история. Специализирала в СССР и ГДР, основна област в научноизследователската ѝ работа е историята на международните отношения в най-ново време. Част от публикациите ѝ са свързани с темата на кандидатската ѝ дисертация, като студията „Великобритания и Суецката криза (юли-октомври 1956 г.)“ (ГСУ, 64, № 3, 1972), или допълват темата за кризата в Близкия изток. В тези публикации и в дисертацията са използвани документи, на основата на които се осветлява по различен начин от дотогавашната литература външната политика на Великобритания в една от най-горещите за съдбата на следвоенния мир година. В студията „САЩ и създаването на НАТО“ (ГСУ, 69, № 3, 1978) се изяснява въпросът за теоретичната и дипломатическа дейност на ръководните политически кръгове на САЩ при разработването на атлантическата стратегия на НАТО. В „Курс от лекции по история на международните отношения след Втората световна война“ Ч.И., Мирчева разглежда въпроси от теорията и практиката на международните отношения. Учебникът е предназначен за студентите от специалност история.

Преподавателската работа на Хр. Мирчева започва със семинарни упражнения по най-нова обща история. Чела е курс по най-нова обща история за студенти с втора специалност история, по история на най-новото време пред студенти журналисти, история на международните отношения след Втората световна война за студенти историци. Основен курс на доц. Хр. Мирчева е Най-нова обща история. Чете спецкурсове по Проблеми от историята на международните отношения след Втората световна война и по история на социалистическите революции. Участвувала е с доклади и съобщения в различни научни прояви в България и чужбина. От 1987 до 1989 г. е декан на Историческия факултет при Софийския университет.

Първи от новото поколение преподаватели постъпва като асистент в сектора Драгомир Драганов - от 1974 г., доцент - от 1984 г., специализирал в Италия, бил три години преподавател в Мадридския автономен университет - в лектората по история на славянските народи. През 1979 г. защитава дисертация за научната степен кандидат на историческите науки на тема „Комунистическата партия и политическите борби в Италия 1945-1947 г.“. Преработени с разширени хронологически рамки вариант на дисертацията е „Комунистите и нова Италия 1943-1948 г.“ (издадена в 1982 г.). Написана е на основата на оригинални документални материали (използувани са архивите на ИКП), монографията изследва историята на Италианската комунистическа партия в периода на агонията на фашизма и на създаването на съвременна италианска буржоазнодемократична държава. С „Антонио Грамши. Политическа биография“ Др. Драганов проследява за българския читател основните моменти от живота на един от основателите на

Италианската комунистическа партия. В „Комунистите в след-франкова Испания“ Драганов отново използва архиви на една западно-европейска комунистическа партия. В „Комунистическото движение след Втората световна война“ Драганов поднася курс от лекции за студентите историци (1989 г.), отпечатана в 1990 г. в изд. „Хр. Ботев“ под заглавие „В сянката на сталинизма“. Автор е и на много студии и статии, посветени на проблемите от историята на международното работническо движение и съвременното европейско работническо движение. Като консултант в отдела по история на международното работническо и комунистическо движение в Института по история на БКП при ЦК на БКП Драганов е един от организаторите и участниците в международни кръгли маси по съвременни проблеми на международното комунистическо движение. Водил е упражнения по най-нова обща история. Основният курс, който чете, е Най-нова обща история за студентите с втора специалност история. Чел е курса по история на най-новото време на студенти журналисти. Чете спецкурсове по Проблеми от историята на напредналите капиталистически страни (с направления Италия и Испания) и по история на международното работническо движение след Втората световна война.

За подготовка на млади специалисти секторът използва и съветски научни институции. От 1971 г. в Московския институт за международни отношения е аспирант Георги Гунев, а от 1972 г. - Дора Белоречка-Калчева. През 1976 г. Гунев защитава дисертация за кандидат на историческите науки на тема „Външнополитическите фактори в развитието на националноосвободителното движение в Африка“, а Белоречка - на тема „Взаимоотношенията между България и САЩ в периода 1944--1950 г.“. Г. Гунев е асистент в сектора от 1976 г., а доцент от 1985 г. Автор е на публикации, засягащи историята на националноосвободителните движения в Африка. В работата си „Африканското националноосвободително движение“ (1980 г.) очертава някои от проблемите на националноосвободителното движение в Кения, Камерун и страните от Африканския юг след Втората световна война. Част от публикациите му са тематично свързани с темата на кандидатската му дисертация, но по същество са нови изследвания. Чел е курс от лекции по история на най-новото време на студенти журналисти, по най-нова обща история за студенти задочници и история на политическия живот - за студенти политолози и за студенти от специализацията по история и теория на културата и спецкурс Проблеми от историята на националноосвободителните движения. През 1980--1982 г. е в чуждестранния лекторат в Университета в Калъмбъс (Охайо) - САЩ. През 1988 г. напуска страната.

Дора Белоречка-Калчева е асистент по най-нова обща история от 1976 г., от 1984 г. е н.с. I степен, а от 1989 г. - ст.н.с. II степен. Специализирала е в Италия и САЩ. Тя е ориентирана към проблеми

от историята на международните отношения след Втората световна война, свързани главно с външната политика на САЩ и кризата в Близкия изток. Има публикации, свързани с темата на дисертацията ѝ. На политиката на САЩ спрямо Италия в първите години след Втората световна война е посветена студията ѝ „САЩ и политиката на национално единство в Италия юни 1946 г.“ (ГСУ. ИФ, 75, 1982). Хабилитира се със „САЩ и арабско-израелският конфликт 1947--1967 г.“ (1989 г.). Водила е семинарни упражнения по нова и най-нова обща история.

Към направлението по нова обща история в сектора асистент от 1974 г. е Петко Петков (гл. асистент от 1984 г.). Специализирал в Майнц (ФРГ), най-значителното му засега научно постижение е монографията „САЩ и България в годините на Първата световна война“ (в съавторство с А. Пантев). За нуждите на семинарните упражнения по нова обща история публикува сборници с документи, между които „Английската буржоазна революция“. Води упражнения по нова обща история за студенти от специалност история и част от спецкурса по проблеми от историята на международните отношения в ново време.

От 1980 г. старши асистент по нова обща история в сектора е Румен Генов (от 1983 г. - гл. асистент). Аспирант в сектора от 1974 г., в 1979 г. Р. Генов защитава дисертация за кандидат на историческите науки на тема „Социално-икономически преобразования на лейбъристикото правителство и британската работническа класа 1945--1951 г.“. Научните му интереси са насочени към вътрешната и външната политика на Англия: „Британското работническо движение и демократическият контрол върху производството 1945--1951 г.“ (ГСУ. ИФ, 71, 1972) и „Въпросите на национализацията в британското работническо движение 1900--1950 г.“ (ГСУ. ИФ, 75, 1982), както и към въпроси от историята на Великобритания от XIX в. и отношението и към някои събития на Балканите. Специализирал е в САЩ в Джорджтаунския университет. Води семинарни упражнения по нова обща история. Чете лекции по нова обща история на студенти с втора специалност история, лекции по нова обща история на студенти задочници и спецкурс по проблеми от историята на международните отношения в ново време.

По пътя на аспирантурата е подготвена и Искра Баева. Аспирант от 1975 г. и кандидат на историческите науки от 1982 г. с тема „Полската селска партия 3 периода на утвърждаване на народнодемократичната власт в Полша (1945--1949 г.)“, от 1983 г. тя е старши асистент, а от 1985 г. - главен асистент. Специализирала е в Полша и е автор на студии и статии по проблеми от съвременната история на Полша, в които се дава обективна преценка за мястото на Полската селска партия в сложния процес на формирането на полската народнодемократична и социалистическа държава. Води семинарни упражнения по най-нова обща история. Чете курс по история на най-новото

време за студенти журналисти и спецкурса История на социалистическите революции.

От 1984 г. асистент, от 1987 г. - старши асистент и от 1989 г. главен асистент по нова обща история е Борислав Гаврилов. Научноизследователските му интереси са насочени към XIX в. и проблемите на англо-германските отношения. От 1989 г. е кандидат на историческите науки с дисертацията „Английското обществено мнение и войните за обединение на Германия“.

Секторът попълва редиците си и чрез развиването на институцията на научните сътрудници. След защита на дисертация (в 1984 г.) за кандидат на историческите науки на тема „Теорията за „африкански социализъм“ на Леопол Сенгор и Сенегал 1960--1980 г.“ от 1986 г. Дария Крачунова е н.с. II степен, а от 1989 г. - I степен. След защитата на кандидатска дисертация на тема „Парижкият якобински клуб в години първа и втора на Френската република“ от 1986 г. н.с. II степен е Росица Ташева, а от 1989 г. - I степен.

Обединил една немногочислена група от преподаватели, но с извоюван научен престиж в цяла България, секторът по нова и най-нова обща история е в непрекъснат количествен и качествен възход и решава успешно всички възлагани задачи по преустройството на историческия фронт в двете му посоки - преподавателска и изследователска. Положените грижи за специализации в чужбина, за обновяване на кадровия състав чрез привличането на отлични студенти за асистенти и аспиранти, създаването на нормална академична атмосфера - на възискателност при изпълнение на служебните задължения, задълбоченото обсъждане на научната продукция и взаимоотношенията издигат сектора като водещо звено на българската нова и най-нова обща история. Целта е да се укрепват извоюваните позиции, да се решават успешно и проблемите, свързани с материалната подкрепа на изследователската работа (набавяне на документация и литература, дългосрочни специализации или преподавателска работа в чужбина), да се подобрява непрекъснато качеството на преподавателската работа, да се привличат все по-ефективно студентите от профила към творческа работа. Секторът и в бъдеще ще дава своя принос за свързването на изследователските усилия на специалистите от всички катедри на Историческия факултет в една цялостна система от концепции за България, Балканите и целия свят.